

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Відокремлений структурний підрозділ
«Педагогічний фаховий коледж
Львівського національного університету імені Івана Франка»

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні циклової комісії викладачів
педагогічно-психологічних та соціальних
дисциплін

(протокол № 1 від «30» 08 2021р.)

Голова циклової комісії Р.І. Михайлишин

СИЛАБУС З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНА РОБОТА В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ»

Освітньо-професійний ступінь	«фаховий молодший бакалавр»
Галузь знань	23 Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Спеціалізація	Соціальна педагогіка
Освітньо-професійна програма	Соціальна педагогіка
Форма навчання	денна

Силабус курсу «Соціальна робота в умовах надзвичайних ситуацій»

2021-2022 навчального року

Назва курсу	Соціальна робота в умовах надзвичайних ситуацій
Адреса викладання курсу	вул. Антоновича, 16
Циклова комісія за якою закріплена дисципліна	Педагогічно-психологічних та соціальних дисциплін.
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	23 Соціальна робота, 231 «Соціальна робота»
Викладач курсу	Верхоляк Марія Романіна
Контактна інформація викладачів	mverholyak@gmail.com mariya.verkholyak@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	У день викладання курсу відповідно до розкладу(вул. Антоновича, 16). Також проводяться онлайн консультації на платформі MicrosoftTeams. Для погодження часу онлайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Вибіркова навчальна дисципліна вивчається здобувачами II-го курсу, спеціальності 231 «Соціальна робота» впродовж четвертого семестру в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	<p>Навчальну дисципліну розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання про соціальну роботу в умовах надзвичайних ситуацій та сформувати навички надання допомоги особам що зазнали психічної травми.</p> <p>Курс спрямований на вивчення основних підходів та стратегій роботи в умовах надзвичайних ситуацій, базових принципів психічного здоров'я, психосоціальної підтримки в умовах надзвичайних ситуацій та їх застосування у роботі з клієнтами.</p>
Мета та цілі курсу	<p>Метою вивчення вибіркової дисципліни є: підготовка майбутніх соціальних працівників до практичної роботи в системі психічного здоров'я та психосоціальної підтримки з посилення адаптивних можливостей у людей, які постраждали внаслідок надзвичайних ситуацій, а також зміцнення резилієнс малих груп та місцевих громад.</p> <p>Для досягнення мети визначаються такі цілі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомити з основними підходами та стратегіями роботи в умовах надзвичайних ситуацій; - розглянути поняття «резилієнс» на індивідуальному (персональному) та груповому рівнях, а також на рівні громади; - ознайомити з базовими принципами психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайних ситуацій та

	<p>відповідними стратегіями та інтервенціями з урахуванням потреб і ресурсів клієнтів;</p> <p>- розвинути навички застосування принципів психосоціальної підтримки та базових підходів у роботі з клієнтами.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Безпека існування людини в навколишньому середовищі. Модуль 1. Цивільний захист. Навч.-метод. посіб. для студ. пед. закл. вищ. освіти / С. В. Бережна, М. В. Васильєва, В. О. Микитюк, С. О. Микитюк. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2021. 184 с. 2. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації : [пер. з англ.] / Міжвідомчий постійний комітет. Київ : Унів. вид-во Пульсари, 2017. 216 с. 3. Килівник А.М. Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Соціальна робота з постраждалими від катастроф і надзвичайних ситуацій» (для студентів з галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота). Вінниця, 2019. 34 с. 4. Острова О.О. Перспективи розвитку соціальної роботи в сучасних реаліях України. Соціальна робота в Україні : основні напрями, проблеми та перспективи розвитку : [Текст]. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 28 квітня 2016. Дніпропетровськ, 2016. 147 с. <p>Допоміжна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги переміщеним особам / [за заг. ред. О. Л. Іванової ; упоряд.: І. Я. Пінчук, О. О. Хаустова, Н. М. Степанова, А. В. Чайка, А. О. Пінчук]. Київ : [б. в.], 2014. 44 с. 2. Картування послуг для груп, вразливих до інфікування ВІЛ, у п'яти областях України: Дніпропетровській, Львівській, Миколаївській, Одеській та Чернігівській / О. Дорошенко, Н. Калягіна, К. Паркер, І. Шваб. Київ. РАСТ, 2014. 120 с. 3. Кейс-менеджмент внутрішньо переміщених осіб : метод. рек. / авт.-упоряд. Гусак Н. Є. Київ. [б. в.], 2015. 62 с. <p>Інтернет-ресурси:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шклярська О. Психологічна пружність – запорука виживання під час війни URL: http://www.aratta-ukraine.com/text_ua.php?id=3373 (дата звернення: 24.11.2021). 2. Картування послуг для груп, вразливих до інфікування ВІЛ, у п'яти областях України: Дніпропетровській, Львівській, Миколаївській, Одеській та Чернігівській/ О. Дорошенко, Н. Калягіна, К. Паркер, І. Шваб. URL: http://respond.pactukraine.org.ua/file/29u.pdf (дата звернення: 24.11.2021). 3. Державний стандарт соціальної послуги кризового та екстреного втручання від 01.07.2016 р. № 716. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-16#Text (дата звернення: 24.11.2021).
<p>Тривалість курсу</p>	<p>IV семестр, 90 год., 3 кредити.</p>

Обсяг курсу	40 годин аудиторних, з них: 20 год - лекційних занять, 20 год- семінарських занять та 50 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання:	<p>Після вивчення курсу здобувачі повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поняття надзвичайної ситуації; - основні підходи та стратегії роботи в надзвичайних ситуаціях; - поняття «резилієнс» та історія його розвитку; - підходи до вивчення резилієнса; - класифікація екстремальних ситуацій; - основні принципи психосоціальної підтримки; - класифікація психогенних станів; - основні ознаки психологічних криз; - методи дослідження психогенії; - поняття психологічної безпеки та базові потреби; - форми соціальної роботи з підтримки громади та сім'ї; - етичні правила соціальної роботи; - підходи у роботі з психогенними реакціями. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначати стратегії та підходи соціальної роботи, які доцільно застосовувати на різних етапах надзвичайних ситуацій; - аналізувати та визначати ресурси резилієнс на рівні людини, родини, організації, громади в умовах надзвичайних ситуацій; - здійснювати інтервенції з відновлення базової безпеки та захисту прав, інтервенції з відновлення сімейних стосунків та мобілізації громади; - перенаправляти клієнтів згідно з базовими положеннями, механізмом та формою перенаправлення; - формувати вміння, необхідні для організації та планування корекційних занять з людьми, які постраждали внаслідок надзвичайних ситуацій; - застосовувати методики психотерапевтичного впливу; - формувати вміння проводити корекційну роботу з різними категоріями людей, що мають проблеми адаптації в соціумі внаслідок надзвичайних ситуацій; - формувати вміння впровадження спеціальних технологій та соціальної корекції в професійну діяльність особистості та діяльність установ соціальної сфери. <p>Набудуть компетентності:</p> <p>Загальні компетентності:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. - ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. - ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. - ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. - ЗК 8. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

	<p>Спеціальні компетентності:</p> <ul style="list-style-type: none"> - СК 2. Розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення. - СК 7. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи. - СК 8. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей. - СК 9. Здатність застосовувати сучасні технології та методи професійної діяльності. - СК 10. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.
Програмні результати навчання	<ul style="list-style-type: none"> - РН 1. Здійснювати пошук, аналіз та оброблення інформації для розв'язання професійних завдань. - РН 10. Організовувати заходи з реабілітації, реінтеграції, соціальної адаптації осіб. - РН 11. Визначати зміст співпраці та залучати ресурси для задоволення потреб осіб та розв'язання їх проблем. - РН 12. Знаходити рішення для покращення соціального добробуту і соціальної безпеки громадян. - РН 13. Визначати зміст і види співпраці з представниками різних професій, груп, громад у професійній діяльності.
Ключові слова	Надзвичайна ситуація, екстремальна ситуація, стратегія роботи у надзвичайних ситуаціях, психосоціальна підтримка, психогенні стани, психологічна криза, соціальна допомога, етичні правила соціальної роботи.
Формат курсу	Очний (денний). Проведення лекцій і консультацій для кращого розуміння тем
Теми	Подано у таблиці
Підсумковий контроль, форма	Залік у кінці семестру.
Пререквізити	Для вивчення курсу здобувачі потребують базових знань зі вікової, педагогічної психології, тренінгу комунікативності та креативності, вступу до спеціальності, соціальної психології.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекція, дискусія, виступи, бесіда, презентації, вправи, кейси, метод проектів.
Необхідне обладнання	Персональний комп'ютер, проектор. Наявність інтернет- зв'язку .
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Поточний контроль знань здобувачів відбувається під час проведення семінарських занять. Модульний контроль проводиться 2 рази впродовж семестру. Семестр закінчується здачею заліку з навчальної дисципліни. Оцінювання знань за навчальною дисципліною відбувається на підставі накопичених балів за результатами поточного та підсумкового контролю всіх видів згідно зі шкалою оцінювання.</p> <p>Оцінювання знань здобувачів здійснюється впродовж</p>

	<p>семестру за 100-бальною шкалою за такими видами робіт:</p> <ul style="list-style-type: none"> - модульні контрольні роботи. Програмою передбачено дві модульні контрольні роботи. Здобувач за одну роботу може отримати максимально 20 балів (20x2=40); - семінарські заняття. За виконання семінарських занять здобувач може впродовж семестру отримати 60 балів. Програмою передбачено 8 семінарських занять (4 теми по 10 балів, 4 теми по 5 балів). <p>Очікується, що письмові роботи здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями і характеризуватимуться самостійністю суджень та вмінням робити власні висновки. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для незарахування викладачем, незалежно від масштабу плагіату, обману.</p> <p>Література. Уся література, яку здобувачі не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем, виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувач заохочується до використання також й іншої літератури, якої немає серед рекомендованих.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні основи особливостей поведінки людини в екстремальній ситуації. 2. Класифікація екстремальних ситуацій в сучасній психології екстремальності. 3. Історія виникнення психології екстремальності, як окремого напрямку в практичній психології. 4. Поняття про психічну травму, як наслідок перебування людини в екстремальній ситуації. 5. Основні напрямки вивчення екстремальних ситуацій та їх наслідків. 6. Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних умовах стихійного лиха, катастрофах та під час терористичних актів. 7. Поняття про психічні реакції на екстремальну ситуацію та психічні розлади організму людини. 8. Види екстремальних умов під час стихійного лиха. 9. Види екстремальних умов при катастрофах та під час ведення бойових дій. 10. Стратегія поведінки людини в умовах екстремальної ситуації. 11. Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних ситуаціях під час бойових дій. 12. Форми емоційної напруги, що виникають в екстремальних ситуаціях під час ведення бойових дій. 13. Явище агресії, аутоагресії та депресії, що виникають в екстремальних ситуаціях під час ведення бойових дій. 14. Паніка, як соціально-психологічне явище та стан індивіда.

	<p>15. Типологія паніки, причини її виникнення та форми прояву.</p> <p>16. Види психогеній, що виникають як наслідок екстремальних ситуацій.</p> <p>17. Особливості та специфіка роботи соціального працівника з людьми, що гостро пережили екстремальні ситуації.</p> <p>18. Психогенії при гострих життєво небезпечних ситуаціях.</p> <p>19. Характеристика нав'язливих страхів та фобій, як наслідок впливу життєво небезпечних ситуацій.</p> <p>20. Інстинкт самозбереження, як форма реакції на життєво небезпечну ситуацію.</p> <p>21. Деонтологічний підхід до жертв, що зазнали психічної травми внаслідок екстремальної ситуації.</p> <p>22. Поняття позитивного емоційно-психологічного клімату та особливості умов його створення.</p> <p>23. Використання елементів релаксації та медитації в роботі з людьми, що перебували в умовах екстремальної ситуації.</p> <p>24. Форми та прийоми зняття емоційної напруги в умовах реабілітаційного центру.</p> <p>25. Деонтологічний підхід до жертв, що зазнали психічної травми внаслідок екстремальної ситуації.</p>
Опитування	Анкету з метою оцінювання якості курсу буде надано після вивчення курсу.

Схема курсу

Тиж- день	Тема занять	Форма діяльності та обсяг годин	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Загальні принципи соціальної роботи в умовах надзвичайних ситуацій			
1.	<p>Тема 1. Надзвичайні ситуації та їхній вплив на людину, родину, громаду. Поняття надзвичайної ситуації. Теоретичні основи особливостей поведінки людини в екстремальній ситуації. Класифікація екстремальних ситуацій в сучасній психології екстремальності.</p> <p>Тема 2. Семінар. Надзвичайні ситуації та їхній вплив на людину, родину, громаду.</p>	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота -5 год.	1 тиждень
2.	<p>Тема 3. Підходи та стратегії роботи в умовах надзвичайних ситуацій. Основні підходи та стратегії роботи в надзвичайних ситуаціях. Поняття «резилієнс» та історія його розвитку. Підходи до вивчення резилієнс. Рівні резилієнс та підходи до її вимірювання.</p> <p>Тема 4. Семінар. Підходи та стратегії роботи в умовах надзвичайних ситуацій.</p>	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота -5 год.	1 тиждень
3.	<p>Тема 5. Принципи соціальної роботи та психосоціальної підтримки у надзвичайних ситуаціях. Поняття та історія формування основних принципів психо- соціальної підтримки.</p>	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота -5 год.	1 тиждень

	<p>Основні принципи психосоціальної підтримки. Піраміда інтервенцій у надзвичайних ситуаціях. Класифікація психогенних станів, що виникають у надзвичайних та екстремальних ситуаціях. Особливості соціальної роботи та соціально-психологічної підтримки різних верств населення.</p> <p>Тема 6. Семінар. Принципи соціальної роботи та психосоціальної підтримки у надзвичайних ситуаціях.</p>		
4.	<p>Тема 7. Психогенні реакції і розлади, що виникають в екстремальних ситуаціях під час бойових дій.</p> <p>Основні ознаки психологічної кризи. Характеристика ознак психологічної кризи за Б.Колодзіним. Характеристика ознак психологічної кризи за Ф. Пьюселіком. Панічні розлади як наслідок впливу екстремальної ситуації.</p>	Лекція – 2 год, самостійна робота – 5 год.	1 тиждень
5.	<p>Тема 8. Основні методи дослідження психогеній у надзвичайних ситуаціях. Метод спостереження в діагностиці психогенній. Метод клінічного інтерв'ю в діагностиці психогенній. Метод тестів в діагностиці психогенній. Додаткові методи дослідження психогеній у родині, громаді. Проективні методи дослідження особистості на предмет психічних розладів та психогеній.</p> <p>Тема 9. Семінар. Основні методи дослідження психогеній у надзвичайних ситуаціях.</p>	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота -5 год.	1 тиждень
6.	Модульна контрольна робота 1.	Практичне заняття – 2 год.	На занятті
Змістовий модуль 2. Практичні аспекти соціальної роботи у надзвичайних ситуаціях			
7.	<p>Тема 10. Особливості психосоціальної допомоги різним верствам населення. Особливості реагування на надзвичайні події різних вікових груп. Особливості надання першої психологічної допомоги постраждалим від катастроф чи надзвичайних ситуацій відповідно до вікового періоду: психосоціальна допомога дітям дошкільного віку; психосоціальна допомога дітям шкільного віку; психосоціальна допомога підліткам; психосоціальна допомога особам зрілого віку.</p> <p>Тема 11. Семінар. Особливості психосоціальної допомоги різним верствам населення.</p>	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота -5 год.	1 тиждень
8.	<p>Тема 12. Підтримка громади і сім'ї. Форми соціальної роботи з підтримки громади та сім'ї: громадські, культурні, освітні,</p>	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год,	1 тиждень

	<p>батьківські заходи, просвітницька діяльність. Діалоги внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та місцевих громад. Організація простору дитячого та сімейного розвитку та розвантаження. Створення сприятливих умов для мобілізації громад у надзвичайних ситуаціях. Громадські організації, їх структура та роль у наданні соціальних послуг населенню. Комунікаційна стратегія у громаді як спосіб налагодження діалогу. Механізми мобілізації громади та мотивації особистості.</p> <p>Тема 13. Семінар. Підтримка громади і сім'ї.</p>	самостійна робота -5 год.	
9.	<p>Тема 14. Перенаправлення клієнтів у роботі соціального працівника. Етичні правила соціальної роботи, психологічна допомога, перенаправлення у системі психосоціальної роботи. Перенаправлення та його основні етапи. Етичні та методологічні аспекти перенаправлення клієнтів фахівця з соціальної роботи. Етичні аспекти діяльності фахівця із соціальної роботи. Особливості співпраці з різними урядовими та неурядовими організаціями у процесі надання соціальної допомоги населенню. Особливості скерування клієнтів фахівців із соціальної роботи до медичних закладів, до юридичних установ, до психологів та\або психіатричних закладів.</p> <p>Тема 15. Семінар. Перенаправлення клієнтів у роботі соціального працівника.</p>	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота -5 год.	1 тиждень
10.	<p>Тема 16. Категорії клієнтів фахівця із соціальної роботи в громаді. Характеристика об'єкту і суб'єкту соціальної роботи в громаді. Типологія клієнтів фахівця із соціальної роботи. Основні підходи до роботи з окремою категорією клієнтів фахівця із соціальної роботи. Ризики у професійній діяльності соціального працівника у роботі з різними категоріями у громаді.</p> <p>Тема 17. Семінар. Категорії клієнтів фахівця із соціальної роботи в громаді.</p>	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота – 5 год.	1 тиждень
11.	<p>Тема 18. Підходи у роботі з психогенними реакціями, що виникають в екстремальних умовах стихійного лиха, катастрофах. Біхевіористичний підхід в роботі з наслідками психотравми в умовах надзвичайних ситуацій: основні поняття, принципи соціальної роботи, техніки психосоціальної роботи. Психодинамічний підхід в роботі з наслідками психотравми в умовах надзвичайних ситуацій: основні поняття, принципи соціальної роботи, техніки психосоціальної роботи.</p>	Лекція – 2 год, самостійна робота – 5 год.	1 тиждень

	Екзистенційний підхід та гуманістичний напрямок в роботі з наслідками психотравми в умовах надзвичайних ситуацій: основні поняття, принципи соціальної роботи, техніки психосоціальної роботи. Гуманістичний напрямок у соціальній роботі. Особливості застосування гуманістичного підходу у соціальній роботі при надзвичайних ситуаціях.		
12.	Модульна контрольна робота 2.	Практичне заняття- 2 год.	На занятті